

Jak to kiedyś bywało

Prezentujemy scenariusz lekcji etnograficznej przeprowadzonej w klasie Ia Szkoły Podstawowej nr 4 w Augustowie. Były to zajęcia otwarte dla rodziców.

■ Józefa Drozdowska, Krystyna Gąsiewska

Tożsamość regionalna jest niezwykle istotna dla człowieka świadomego swych korzeni. Staramy się wykorzystać naturalne zainteresowania uczniów, bo przecież każdy człowiek chce wiedzieć, jak to kiedyś bywało, jak dawniej żyli i pracowali ludzie.

Temat: Dawne przedmioty użytku domowego występujące na terenie Augustowa i na podstawie książki pt. *Jezyk* Józefy Drozdowskiej – poetki mieszkającej w naszym regionie.

Cel ogólny:

- Kształtowanie kultury regionalnej.

Cele operatywne:

Dziecko po lekcji:

- potrafi nazwać i odróżnić dawne przedmioty użytku domowego występujące na naszym terenie;
- dziecko w pełni rozumie znaczenie wyrazów związanych z dawnymi przedmiotami występującymi w utworze twórcy mieszkającego w naszym regionie;
- dziecko umie odtworzyć dawny przedmiot w czasie zajęć plastycznych.

Procedury realizacji celów:

Materiał nauczania: Wiedza ucznia na temat znajomości używania dawnych przedmiotów użytku domowego występujących na terenie Augustowa.

*Wnętrze starego domu na wsi (Jezioriki),
fot. Józefa Drozdowska*

Kółko (kołowrotek) do przędzenia – Augustowskie Placówki Kultury, Muzeum Ziemi Augustowskiej, fot. Józefa Drozdowska

Ceberek – Izba Regionalna Ziemi Sztabińskiej w Sztablinie, fot. Józefa Drozdowska

Dzieża – Augustowskie Placówki Kultury, Muzeum Ziemi Augustowskiej, fot. Józefa Drozdowska

Strategia nauczania–uczenia się: spotkanie z poetką mieszkającą w regionie, operacyjna.

Środki i materiały wykorzystywane na zajęciach:

- książka Józefy Drozdowskiej – *Jeżyk*;
- projektor z laptopem;
- płyta CD z prezentacją fotografii dawnych przedmiotów użytku domowego;
- puzzle – pierzyna;
- logogryf na brystolu.

Metody:

- podająca – opowiadanie, pogadanka, objaśnienia;
- eksponująca – pokaz;
- programowa – z użyciem maszyny dydaktycznej (projektora);
- praktyczne – pokaz z objaśnieniem, ćwiczenia skierowane na działanie praktyczne.

Formy pracy:

- indywidualna, grupowa.

Przebieg zajęć

1. Powitanie gości.

Rozpoczęcie zajęć słowami skierowanymi do uczniów:

*Możesz dzisiaj w swojej wyobraźni prze-
nieść się w bardzo, bardzo dawne czasy, które
pamiętają wasze babcie. Zamknij oczy. Przyj-
mij wygodną pozycję. Wyobraź sobie, że jesteś
w dawnej chacie wiejskiej. Wasza babcia sie-
dzi przy rozgrzanej płycie kuchennej, słysząc
brzęczenie jakichś przedmiotów, czujesz za-
pach pieczonego chleba. Jest ciepło, miło
i bezpiecznie. Obserwujesz jej pracę. Babcia
używa przedmiotów codziennego użytku...*

2. Nawiązanie do tematu:

■ Co to jest etnografia?

Z tym pojęciem zapoznaje uczniów
Józefa Drozdowskiego. Dzieci, które przysto-
wały objaśnienie z encyklopedii nagradzane
są czerwonym serduszkami.

3. Zapoznanie dzieci z fragmentem książ- ki *Jeżyk*:

■ wyodrębnienie wyrazów oznaczających dawne przedmioty użytku domowego.

4. Demonstracja obrazów lub fotografii dawnych przedmiotów występujących na na- szym terenie:

- swobodne wypowiedzi uczniów na temat
przedmiotów używanych przez ich babcie
i prababcie;
- dzieci objaśniają znaczenie poszczegól-
nych przedmiotów (pokaz z projektora;
na kartkach, które każde dziecko ma
przed sobą umieszczone są nazwy tych
przedmiotów):

centryfuga – urządzenie do oddzielania
śmietany od mleka;

bojka – przedmiot do robienia masła;

piec kaflowy – dawne urządzenie do
ogrzewania mieszkań;

żarna – przedmiot służący do mielenia
zboża;

kołowrotek – najprostszy przedmiot słu-
żący do przędzenia lnu i wełny;

Żarna – Augustowskie Placówki Kultury, Muzeum Ziemi
Augustowskiej, fot. Józefa Drozdowskiego

Dzieża i łopaty do chleba – Augustowskie Placówki Kultu-
ry, Muzeum Ziemi Augustowskiej, fot. Józefa Drozdowskiego

Maselnice (bojki) do masła z foremkami – Izba Regionalna Ziemi Sztabińskiej w Sztabinie, fot. Józefa Drozdowska

pierzyna – rodzaj okrycia do spania;

patefon – aparat w kształcie skrzynki do odtwarzania dźwięków z płyty gramofonowej;

siennik – rodzaj dużego worka napychanego słomą lub sianem, służący do spania.

5. Układanie puzzli – dzieci układają puzzle, a następnie odgadują, co ten obrazek przedstawia. (pierzynę)

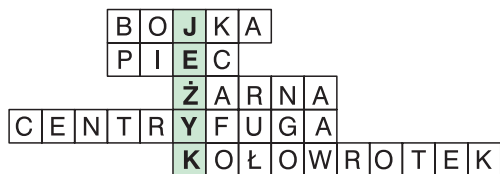
6. Wspólne rozwiązywanie logogryfu z hasłem: „Jeżyk” – jako podsumowanie zajęć.

Pytania do logogryfu:

Jak nazywano kiedyś w Augustowie przedmiot do robienia masła?

Co dawniej służyło ludziom do ogrzewania mieszkań?

Jaki przedmiot był niegdyś używany do mielenia zboża?

Jak się nazywało urządzenie do wirowania mleka?

Jaki przedmiot służył waszym babciom do przędzenia wełny?

Hasło: JEŻYK

7. Zadanie pracy domowej: *Namaluj dawny przedmiot użytku domowego, jeżeli masz możliwość, przeczytaj książeczkę pt. „Jeżyk”.*

mgr JÓZEFA DROZDOWSKA

Centrum Edukacji Nauczycieli w Suwałkach,
Filia w Augustowie, autorka książek dla dzieci

mgr KRYSZYNA GAŚIEWSKA

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Marii Konopnickiej
w Augustowie

LITERATURA

- W. Doroszewski (red.), *Słownik języka polskiego*, t. 1–11, Warszawa 1964–1968, PWN.
- J. Krzyżewska, *Aktywizujące metody i techniki w edukacji wczesnoszkolnej*: cz. I, Suwałki 1998, AU OMEGA.
- J. Krzyżewska, *Aktywizujące metody i techniki w edukacji wczesnoszkolnej*: cz. II, Suwałki 1998.
- Z. Piwońska (red.), *Edukacja regionalna: poradnik dla nauczycieli szkoły podstawowej*, Rzeszów 2001, Wydawnictwo Oświatowe FOSZE.
- *Złota encyklopedia PWN*, Warszawa 2002, PWN.